

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, **Adalet Bakanı Yılmaz Tunç** tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Türkiye'deki kayyım atamalarının, özellikle Kürt nüfusunun yoğun olduğu bölgelerde halkın demokratik iradesini hiçe sayarak merkezi otoritenin baskısını artırdığı iddia edilmektedir. Batman, Mardin, Esenyurt, Halfeti ve Hakkâri gibi iller ve ilçelerdeki protestolar sırasında güvenlik güçlerinin orantısız güç kullanımı, işkence ve kötü muameleye dair ciddi iddiaların ortaya çıktığı ileri sürülmektedir. Maskeli, sivil ve resmi polislerin denetimsiz bir şekilde şiddet uyguladığına ilişkin iddialar hem halkı hem de basın mensuplarını hedef almasının, demokratik hakların ihlali teşkil ettiği iddia edilmektedir. Bu bağlamda, kayyım uygulamalarının derhal sonlandırılması ve güvenlik güçlerinin hukuka aykırı davranışları nedeniyle sorumluların yargı önüne çıkarılması gerektiği savunulmaktadır.

3 Haziran 2024 tarihinde Hakkâri Belediyesi Eş Başkanı Mehmet Sıddık Akış, Van'da gözaltına alınmış ve 31 Mart mahalli idareler seçimlerinde Eş Başkanlar Mehmet Sıddık Akış ve Viyan Tekçe'nin kazandığı Hakkâri Belediyesi'ne kayyım atanmıştır. Benzer şekilde, 31 Ekim 2024 tarihinde, Esenyurt Belediye Başkanı Ahmet Özer'in tutuklanmasının ardından İstanbul Vali Yardımcısı Can Aksoy'un kayyım olarak atanması duyurulmuştur. Bu kayyım atamalarını, halkların iradesinin gaspı olarak değerlendirilmektedir.

4 Kasım 2024 tarihinde Batman'da Belediye Eş Başkanı Gülistan Sönük'ün görevden alınarak kayyım atanması, şehirde geniş çaplı protestolara yol açmıştır. Belediye binası önünde toplanan yurttaşlar, kayyım atamalarına yönelik tepkilerini barışçıl bir şekilde dile getirirken, güvenlik güçlerinin sert müdahalesiyle karşı karşıya kalmıştır. Görgü tanıkları, ters kelepçe ile gözaltına alınan protestocuların uzun süre belediye binasının duvarı dibinde bekletildiğini; bu sırada birçok protestocunun fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kaldığını iddia etmektedir.

Mardin'de kayyım atamalarına yönelik protestolarda güvenlik güçlerinin sert müdahalesi ile bastırılmak istenmiştir. Güvenlik güçleri sokakları abluka altına alarak halka müdahale ederken gözaltına alınan kişilere kötü muamele, cinsiyetçi hakaretler ve fiziki darp gibi insan onurunu zedeleyici uygulamalarda bulunduğu iddia edilmiştir. Gözetim altında iken darp edilenlerin hastaneye gitmelerinin engellendiği öne sürülmüştür.

Sivil protestolara karşı kullanılan bu sert müdahaleler, anayasal ve uluslararası düzeyde korunan ifade özgürlüğüne aykırılık teşkil etmekte olup, halkın barışçıl bir şekilde demokratik haklarını arama taleplerine karşı bir baskı mekanizması olarak değerlendirilmektedir.

Halfeti’de de kayyım atamalarına karşı protestolara katılan yurttaşlar üzerinde artan güvenlik baskısı dikkat çekmiştir. 6 Kasım 2024 tarihinde gerçekleştirilen ev baskınlarında, güvenlik güçlerinin aşırı güç kullandığı ve gözaltı sırasında fiziksel şiddet uyguladığı iddiaları gündeme gelmiştir. Gözaltına alınanların, fiziksel darp ve hakaret gibi insan haklarına aykırı muameleye maruz kaldığı öne sürülmektedir. Yusuf Yeşiltepe isimli yurttaşın boyun, kol ve yüzünde morluklar oluşması gibi vakalar, bölgede güvenlik güçlerinin baskı aracı olarak şiddete başvurduğu iddialarını güçlendirmektedir.

Kayyım atamaları, halkın demokratik iradesini gasp eden bir yönetim modeli olarak özellikle Kürt nüfusunun yoğun olduğu bölgelerde baskı aracı olarak kullanılmaktadır. Batman, Mardin, Halfeti, Esenyurt ve Hakkâri’deki şiddet olayları, devletin denetim ve otorite gücünü pekiştirme çabası olarak değerlendiriliyor.

Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Sözleşmesi ve Avrupa Konseyi Protokolleri, işkenceyi yasaklamakta ve devletlere bu ihlalleri önlemek için gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü getirmektedir. Güvenlik güçlerinin, özellikle maskeli polislerin, sivil ve resmi polislerin işkence ve kötü muameleye başvurduğuna ilişkin iddialar, Türkiye’nin iç hukuk ve uluslararası yükümlülükleri açısından insan hakları ihlaline yol açacağı yönündeki endişeleri artırmaktadır.

Maskeli polislerin, denetimden kaçırılarak sokaklarda şiddet uyguladığı ve halkı hedef alarak keyfi gözaltılar gerçekleştirdiği iddiaları, devletin şiddet kullanma ve denetimsizlik politikalarının bir örneği olarak değerlendirilmektedir. İçişleri Bakanlığı’nın açıklamasına göre, 253 kişi gözaltına alınmış ve 33 kişi tutuklanmıştır. Bu gözaltı ve tutuklamaların, güvenlik güçlerinin orantısız güç kullanarak gerçekleştirdiği operasyonların boyutunu ve kapsamını açıkça ortaya koyduğu iddia edilmektedir. Gözaltına alınanlar arasında gazeteciler ve siviller yer almakta, özellikle kadın gazetecilerin hedef alındığının öne sürülmesi, basın özgürlüğüne ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Ayrıca, gözaltı sırasında uygulandığı iddia edilen işkence ve kötü muameleye dair çok sayıda şikâyet ve tanıklığın, güvenlik güçlerinin hukuka aykırı hareket ettiğine işaret ettiği iddia edilmektedir. Basına yönelik şiddet ve sansürün, ifade özgürlüğünü ihlal eden ciddi bir sorun oluşturduğu ve basın mensuplarına yönelik gözaltı ve işkence iddialarının detaylı bir şekilde incelenmesi elzemdir.

Bu bağlamda;

1. Kayyım atamaları sırasında güvenlik güçlerinin orantısız güç kullanımı ile ilgili olarak Bakanlık tarafından yapılmış herhangi bir inceleme veya soruşturma bulunmakta mıdır?
2. Kayyım atamaları halkın demokratik iradesine müdahale olarak değerlendirildiğinde, Adalet Bakanlığı bu uygulamayı hangi yasal ve idari gerekçelere dayandırmaktadır?
3. Güvenlik güçlerinin protesto gösterilerine müdahale sırasında işkence ve kötü muameleye başvurdıkları iddialarına karşı ne gibi adımlar atılacaktır?
4. Gözaltı sırasında işkence ve kötü muameleye uğrayan yurttaşların tazminat talepleri ve yasal haklarıyla ilgili Bakanlık tarafından bir düzenleme yapılacak mıdır?
5. Özellikle gazetecilere yönelik gözaltı ve şiddet uygulamalarına karşı, basın özgürlüğünü korumak için hangi önlemler alınmaktadır?
6. Kayyım atamaları sırasında, yerel yönetimlere yönelik müdahalelerin yasal ve anayasal sınırları ne şekilde denetlenmektedir?
7. Hakkâri, Batman, Mardin, Halfeti ve Esenyurt gibi bölgelerdeki protestolarda güvenlik güçlerinin aşırı güç kullanımı sonucu sorumlu polislerin yargı önüne çıkarılması ve cezalandırılması için ne gibi işlemler başlatılmıştır? Hakkında soruşturma başlatılan ve açığa alınan kolluk sayısı kaçtır?
8. İşkenceye karşı uluslararası yükümlülükler doğrultusunda Türkiye'nin adım atmayı planladığı reformlar nelerdir?
9. Hükümetin uyguladığı güvenlik politikalarının, halkın demokratik haklarını güvence altına alacak şekilde nasıl şekillendirileceğine dair bir plan mevcut mudur?